

Takács Géza: Tűnődések, találkozások III. (A vadgesztenyések és a patronások)

2018. december 17-én Pécsert szülői tüntetés volt a Vadgesztenye Iskoláért. Ez az intézmény a peremkörtzi Pécs-Somogy halódó általános iskolájából született újjá *Csovcsics Erika* és munkatársai segítségével. Két év alatt megfordították a szinte kiürült iskola sorsát, s elérték, hogy a roma gyerekek és a nem roma gyerekek, a hátrányokkal érkezők és a jó családi háttérből érkező gyerekek egyaránt örömmel jöjjenek ide, s persze akkor a szüleik is; a tanulás itt több elemében közösségi programmá változott. Úgy tűnt, hogy az iskola képes lesz azzal a feladattal megbirkózni, mellyel a leszakadt térségek, hátrányos helyzetű körzetek iskolái küszködnek szinte mindenütt. Mindebben sok alternatív elem volt. Kellott, hogy legyen, hiszen a mai egyeniskola és annak szabályrendszere csak kis eltéréseket tolerál. Az elvárásrend, a tanterv ugyan már nem utasítás, nem tilt, de valahogy mégis nehezen tűri az önállóságot. Ahogy a tankerület is. Ezt a szervezetet nem a toleranciára, a megértésre, a segítségre, a belátásra találták ki. Ezek volnának a diszfunkciói. A pécsi tankerület azonban jól működött, szabályosan, hisz végtére is a polgármester testvére a vezetője, így hát a némiképp szabálytalanul, de főképpen a kereteken kívül

is működő és működtetni kész Csovcsics Erika érdemei elismerése mellett sem lehetett igazgató. Így döntött a tankerület. S persze az iskola programját is vissza kellett állítani a régi (aktuálisan semmibe vivő) kerékvágásba. Csovcsics Erikának és társainak immár nem volt helye az iskolában. Emiatt volt a tiltakozás, az iskolát már-már szövetségességüknek tekintő szülők tiltakoztak, gyászoltak Pécsert.

Pedig Csovcsicséknak még csak a tervek közt sem szerepelt, hogy afrikai, ázsiai menekültek gyerekeit fogadnák be. Ők csak arra gondoltak, hogy a roma és a nem

roma gyerekeknek közös és jó iskola jár, rájuk szabott iskola.

A menekültek gyerekeinek befogadását csak azért hozom szóba, mert a befogadó szellemű isko-

a patronások alaptételekben ugyanazt vallják, mint a vadgesztenyések

lakísérletért, másutt, szerencsésebb helyen ünneplés vár: ősszel a Mindszenty Társaság alapította Mindszenty-emlékéremmel tüntették ki a fővárosi Patrona Hungariae Iskolát. Ahová kongói, afganisztáni gyerekeket fogadtak be. Az elismeréseket november 6-án adta át *Lezsák Sándor* a Parlament Vadásztermében. Pedig ezek a patronások alaptételekben ugyanazt vallják, mint a vadgesztenyések, ahogy a méltató szavak igazolják: „Egy iskola, ahol a peremre szorultak is megfelelő képzéshez jutnak, ahol felvállalják a nőnevelést, ahol az ország kis településeiről érkezőket kollégiumban fogadják, ahol megvalósítják a személyre szabott nevelést, kibontakoztatva

a mindenkiben megbúvó tehetséget. Egy iskola, ahol ápolják és erősítik a magyarságtudatot.” (A kiemeléseim jelzik azt a két alaptételt, amelyekből a vadgesztenyések összes szabálytalansága adódott, mivel nem adták fel, hogy komolyan vegyék.) Azzal az apró különbséggel, hogy ezt az egyházi fenntartású iskola szabadon vallhatja, mi több, művelheti, és még elismerés is jár érte. Melyet az országgyűlés alelnöke ad át az Országházban, azon a helyen, ahol megszavazták azokat a törvényeket, szabályokat, nyilván az alelnök úr aktív közreműködésével és egyetértésével, melyek az állami iskolákban, tehát a saját iskoláikban mindezt a legkevésbé sem segítik, inkább akadályozzák.

Adott esetben pedig tiltják. Büntetik. Éber tankerületi igazgatóik révén.

A patronások természetesen megérdemelték a kitüntetést. Hiszen jó és gyermekbarát iskolát működtetnek. Törődve a rászorultakkal, a kirekesztődöttel is. És persze eléggé kedvező helyzetben. Diákjaik szüleitől, nyilván nem mindenkitől, alapítványi hozzájárulást kérnek, amellet, hogy az állam eleve jóval bőkezűbb az egyházi iskolákkal, mint a sajátjaival, amellet, hogy az iskola honlapja húsz szervezetet, intézményt, céget sorol fel az iskola támogatói közt. S természetesen pedagógiai szabadságfokok is nagyobb, tudják, mi az a gazdálkodás, öngazgatás, és gyakorolhatják is. S persze programjuk mögött erős hagyomány van, kapcsolataik is szerteágazóak.

Ismélem, megérdemelték a kitüntetést. Ám ha ők megérdemelték, akkor mennyire megérdemelt volna némi közösségi elismerést a Vadgesztenye Iskola csapata azért, hogy a teljes kiürülés, pedagógiai önfeladás helyzetébe került iskolát visszahozták az életbe. Azon lehetetlen feltételek között, melyek egy sanyarú helyzetű külvárosi

kisiskolát jellemeznek. Azok számára is, akiknek a jó iskola, az elfogadni és segíteni képes iskola az egyetlen esély. Persze, nem is kitüntetést kellett volna kapniuk, nem arra vágytak, arra vágytak legkevésbé, hanem mindenekelőtt némi türelmet a hivatal felől, hogy ha valami jó látszik kibontakozni – és ez itt nem volt kétséges, hiszen évről-évre emelkedett az iskolát választók száma –, akkor legalább a beavatkozástól kellett volna tartózkodnia. Inkább hívnia kellett volna egy-két kíváncsi kuratót, segítsenek megérteni a történetet, s akik talán épp itt felderíthették volna a reziliens iskola némely titkait. (Mert hiszen ha ezeket tudnánk, felérne tíz stadionnal.)

Az egyik titkot persze lehet tudni minden különösebb vizsgálat nélkül is. Ez maga Csovcsics Erika.

Akiről nem tudom, mi is az ő egyéni pedagógiai tudománya, van-e egyáltalán, nem is feltétlenül biztos, hogy van, azon túl, ami biztosan tudható, hogy pedagóguspályája az iskolával nehezen boldoguló, s ezért a későbbi életük során a világban is súlyos hátrányokkal küszködő fiatalok iskolai sorsának a segítségével indult és itt tart most is. A Gandhi Gimnázium vezetésének tíz évtől lelkileg egyenes az út (ami persze inkább látszik akadálypályának) a Vadgesztenye Iskoláig. Ahogy, valamelyest hitelesítve elkötelezettségét, a gandhis igazgatóságának elvesztése is épp úgy az érintettek tiltakozását váltotta ki, mint most a vadgesztenyés szülőkét.

A tankerület magyarázatából semmi közelebbi nem derült ki, miért is nem alkalmas az iskolavezetésre az, aki kivezette az iskolát a gödörből. Akit példaképnek kellett volna állítani. Pedig a szülők minden megtettek, hogy kiderítsék. Az derült hát így ki, hogy komoly mulasztást, vétséget nem lehetett felróni Csovcsics Eriká-

komoly mulasztást, vétséget nem lehetett felróni

nak, hiszen megtették volna. Utalás volt bizonyos személyi vonásokra. Ezt az utalást én úgy fejtettem meg, hogy Csovcsics nem volt eléggé készséges a hivatal felé. Amit csak javára lehet írni, hiszen óriási tévedésben vannak tankerületeink (sajnos a többség, áldassék a kivétel), nekik kellene készségesnek lenniük az iskolákhoz, azok vezetőihez, a pedagógusokhoz, ha a gyerekek javáról van szó, szinte határtalanul. És nem fordítva. De attól is tartok, hogy a magyarságtudattal lehetett baj, ha már a patronások érdemlistáját nézzük, hogy a pécs-somogyi iskolában nem volt külön ápolva és erősítve, feltüntetve. Pedig a magyarságtudat ápolása és erősítése a jó iskolával kezdődik, ez a neheze.

A többi már gyerekjáték. (Vagy színjáték.)

Csovcsics Erika ügyén persze látszólag nem sok múlik, ha megszűnik a Vadgesztenye Iskola, majd járnak a gyerekek máshová. És kerülhetnek jó tanárokhoz ott is. Csakhogy Csovcsics Erika sorsa az egész magyar közoktatást érinti. Hiszen a miniszter nem fog közbeavatkozni, nem fogja fegyelmivel elküldeni a hatalmával visszaélő tankerületi igazgatót, annál is kevésbé, hiszen a kinevezésen ott van az ő aláírása is. Vagyis a miniszter a tankerületek foglya, ahogy a tankerületek pedig a minisztérium előretolt helyőrségei. A tanárok, az iskolák élnek a maguk életét, de nem tehetik, mert a tankerületeket nem az iskolák mellé, hanem fölé rendelték. S ha felettes, akkor felettesként fog viselkedni, saját elgondolása lesz az iskoláról (melyet többnyire utasításként kap). Az iskolától tehát elvárja, ha nem akar kétfelől szorongatott lenni, hogy ne gondolkodjék.

De a kinevezés mai gyakorlata akkor sem volna jó, ha éppen mindenkit kine-

veznének oda, ahová való, hiszen minden egyes kinevezés felett ott lebeg az, hogy kényúri kedv szerint történt, s nem azért, mert nem történhetett másként.

Három hónappal ezelőtt írtam ezt a jegyzetet. A vadgesztenyés szülők tüntetésére egy pillanatra odafigyelt a világ, de aztán az év végi és év eleji nagy politikai civakodások közepette már nem volt téma egy kis formálódó helyi iskolai közösség, egy pedagógiai innováció felszámolása. Hiszen formálisan még csak jogszerűtlen sem volt. Hogy köztársaságunk újabb kis tűzhelyét taposta szét egy hivatali döntés, fájjon, akinek fáj.

Egy levélből idézek befejezésül, melyet két odajáró gyereke révén is érintett szülő írt a tankerület vezetőjének, jól bemutatva és jellemezve az iskola működését, s a visszaalakulás gyors következményeit: „Az idei évben az igazgatóváltás után Mariann [az új igazgató] rögtön megszüntette a vegyes életkorú csoportokat (egyetlen percet sem töltött azzal, hogy ennek jogi lehetőségét megkeresse vagy megteremtse), az említett gyerek az én lányommal együtt egy szegregált 7. osztályba került. 14 hátrányos helyzetű gyerek, és az enyém. Nagyon hamar kiderült, hogy a korábban integrált gyerekek néhány hét alatt visszatértek az eredeti mintákhoz: az említett kislány megszakította a kapcsolatot a korábbi barátokkal, abbahagyta a tanulást és mindenben visszaidomult a környezetéhez. Az én gyereke pedig perifériára szorult, depressziós tünetek jelentkeztek, demotivált lett.”¹

Tanárok, diákok nagy számban hagyták el azóta az iskolát.

¹ <https://www.facebook.com/notes/a-pécs-somogyi-általános-iskola-szülői-oldala/vadgesztenyének-lenni/267533693923692/> és https://index.hu/belfold/2019/01/02/pecs-somogy_vadgesztenye_altalanos_iskola_csovcsics_erika_tankerulet_klik_pava_peter_hatranyos_helyzetu/